

перших закладів вищої освіти – внутрішніх університетських судів, бо внутрішнє судочинство також визначає демократичне обличчя вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Dodsleu R. A. Select collection of old English plays. Strassburg : Black, 2002. 215 p.
2. Ducett E. Sh. The Gatevay to the Middle Ages. New York : Macmillan, 1993. 199 p.
3. Ensslin W. Des Symachus Historia Romana als Quelle for Jordanes. Munchen: Verl. Bauer. Akad. 2009. 106 S.
4. Laistner M. L. W. The intellectual heritage of the early Middle Ithaca : Cornel. Univ. press, 1977. 285 p.

Леонід ЯРЕМЕНКО

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ У ВИЩІЙ МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ ЄВРОПИ: ВІД НЕАПОЛІТАНСЬКОЇ КОНСЕРВАТОРІЇ ДО СУЧАСНИХ АКАДЕМІЙ МУЗИКИ

Трансформація вищої педагогічної освіти у світовому й українському контексті такою ж мірою стосується й мистецької освіти та мистецької педагогіки, складовою частиною якої є музична педагогіка. Взаємодія видів мистецтва і педагогіки породжує такі унікальні феномени, як: мистецька педагогіка, педагогіка мистецтва, арт-педагогіка, музична педагогіка. На це неодноразово вказували такі відомі українські науковці в цій галузі, як О. Рудницька, Г. Ніколаї, О. Михайліченко, М. Лещенко.

Якщо в країнах Західної Європи ще в середині XIII століття почала стверджуватися система вищої освіти та один за одним почали відкриватися університети, то система вищої музичної освіти відстала на цілі три століття. У зв'язку з тим, що після тривалих Італійських воєн чомусь саме в Неаполі залишилося найбільше дітей-сиріт і міські магістрати не знали, що з ними робити, в 1537 році за наказом іспанського короля Карла V, який був на той час правителем Неаполю, всіх безпритульних дітей почали збирати в спеціально організовані притулки, де їм мали дати окрім харчування хоча б якусь освіту.

Але, зважаючи на те, що кошти на цю освіту були виділені мізерні, навчати їх погодилися лише неаполітанські музиканти, котрі знаходилися також не в кращому матеріальному становищі. Проте вони прийняли умови охороняти сиріт, звідки й пішло слово консерваторія – охороняю, приховую, консервую.

У 1537 році відкрилася консерваторія Санта-Марія-де-Лоретто, а трохи пізніше – ще три консерваторії. У XVI столітті назвати їх закладами вищої освіти в буквальному смислі цього слова було не можна. Тут дітей навчали читанню, нотній грамоті, грі на різних інструментах, сольфеджіо. Також діти відвідували різні склади оркестрів та хори. На відміну від європейських університетів, де були екстраординарні дисципліни, в консерваторіях Неаполю відвідування абсолютно всіх дисциплін було обов'язковим.

Хоча загальний рівень якості освіти у перших неаполітанських консерваторіях був і невисоким, проте обов'язкове відвідування всіх індивідуальних занять і колективів дало про себе знати: з стін консерваторій вийшли такі всесвітньо відомі композитори та музиканти, як Ніколо Порпора, Доменіко Чимароза, Алессандро Страделла, а пізніше й українські композитори – Дмитро Бортнянський та Максим Березовський.

Понад 200 років ці чотири неаполітанські консерваторії були основою професійної музичної освіти в Італії і лише в 1774 році наказом Жозефа Бонапарта їх об'єднали в Королівський коледж Музики (сьогодні це консерваторія Сан-Пьетро-а-Майелла) (Pietro Colletta, 2009, p. 245).

Під враженням того, що він зробив у Неаполі, Жозеф Бонапарт вирішив відкрити подібний заклад і у Франції. У 1784 році на основі Королівської школи співу й декламації було відкрито Паризьку консерваторію – державний вищий навчальний заклад Парижу, де навчалися музиканти-виконавці та артисти балету. Її першим ректором став відомий у ті часи композитор – Франсуа Жозеф Госсек (Митрофанов, 1907, с. 440).

Проте в Парижі функціонував і інший заклад вищої музичної освіти – Музична школа національної гвардії, першим ректором якої став керівник духового оркестру, трубач Бернар Саррет. Це була безкоштовна школа, студенти якої мали обслуговувати публічні заходи грою своїх оркестрів. У школі навчалися винятково інструменталісти.

У 1793 році Школу національної гвардії об'єднали з Паризькою консерваторією в Національний інститут музики (злиття й укрупнення одного закладу за рахунок іншого відбувалося й у ті часи). Ректором знову призначили Жозефа Госсекса. Звертаємо вашу увагу на те, що не обрали, а призначили. Це вже був напівелітарний заклад, де студенти могли відвідувати ті предмети, що хотіли. Обов'язковою була лише спеціалізація, хор, оркестр і сольфеджіо. Зазначимо, що Паризька консерваторія мала студентський парламент, який вирішував усі основні питання навчального життя, і свій власний суд. Студент паризької консерваторії не підлягав міському суду, який би страшний злочин він не звершив. Студенти, які навчалися 2 роки, отримували диплом бакалавра, а ті, що потім навчалися ще п'ять років – диплом магістра. Тобто, по відношенню до нашого сучасного розподілу часу – все навпаки. Проте Статут консерваторії містить один цікавий пункт – «Навіть в обов'язки тих студентів консерваторії, хто отримує стипендію, входить обслуговування національних свят» (Aldrich, 1988, р. 176).

Імператора Священної Римської імперії Йозефа II, покровителя музики і мистецтв, дуже занепокоїло те, що у Франції й Італії є консерваторії, а в Австрії – ні. Тоді він наказує директорів вокально-хорової школи Антоніо Сальєрі терміново зайнятися цим питанням. Консерваторія тут була започаткована в 1819 році і А. Сальєрі став її першим ректором. Усі умови навчання й студентського самоврядування були скопійовані з Паризької консерваторії. Правда в перший рік свого існування Віденська консерваторія набрала лише 24 студенти. Далі їхня кількість зростала в геометричній прогресії. У консерваторії було не так багато професорів, проте вони викладали все. Фрідріх Рохліц так писав про це в своїх «Мемуарах»: «Викладачів у Віденській консерваторії дванадцять, проте серед них виділяються лише двох: Йозеф Бем, який викладає струнно-смичкові інструменти – скрипку, віолу, альт, віолончель і контрабас, і Антоніо Сальєрі, котрий викладає всі інструменти, сольфеджіо, всі теоретичні дисципліни, композицію й вокал. Це просто чудо – він викладає все!» (Aldrich, 1988, р. 176).

Що ж відбувалося на українських теренах? Для прикладу оберемо Центральну Україну. Коли громада у 1903 році на ювілей Миколи Віталійовича Лисенка збрала поважну суму, щоб він міг придбати собі будинок, композитор сказав: «Прожив я 60 років без власної хати й ще проживу, а ось без школи нам не обійтись. Нарешті тепер я зможу втілити мрію всього свого життя».

Максим Рильський так писав про це: «У школі – нечувана дивина для царських часів – запроваджено курс української драми (вела М. М. Старицька) і курс на бандурі (славетний кобзар Кучугура-Кучеренко). Притягнуто видатні сили – відомих співачок Марію Зотову й Олену Муравйову. І, як кажуть сучасники, винятково завдяки енергії й особистій чарівливості М. Лисенка, погодився вести курс вокального мистецтва Олександр Пилипович Мишуга, на весь світ відомий співак, галицьке прізвища якого італійське Фіппі» (Ващенко, 2015, с. 26). На основі школи М. Лисенка пізніше виникли два заклади мистецької освіти – Київська консерваторія (зараз Національна музична академія України) і Театральний інститут імені Карпенка-Карого.

У радянські часи, окрім спеціальних та музично-теоретичних дисциплін, тут почали викладати суспільні дисципліни і, в першу чергу, історію марксизму-ленінізму.

Проте Київська консерваторія, попри все, дала світові безліч лауреатів-інструменталістів, лауреатів-вокалістів, лауреатів-диригентів.

Отже, ми можемо спостерігати, що трансформаційні зміни у вищій музичній освіті Європи від Неаполітанської консерваторії до сучасних академій музики відбувалися постійно і несли в собі як прогресивні, та і регресивні зміни. Музична педагогіка і музична освіта в європейських консерваторіях завжди виступала складовою частиною мистецької педагогіки. Проте центрові європейські консерваторії завжди робили значний акцент на індивідуальних заняттях зі студентами і дуже б хотілося, щоб у контексті технізації українського суспільства не втрачалися головні цінності європейської музичної освіти – кількість годин, виділених на індивідуальні заняття, без яких неможлива професійна підготовка музиканта високого рівня.

Список використаних джерел

1. Ващенко Н. М. Творча спадщина Олександра Мишуги (1853–1922 pp.) в контексті розвитку української мистецької педагогіки : дис. ... к-та пед. наук. : 13.00.01. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. 234 с.
2. Рудницька О. П., Отич О. М., Михайличенко О. В. Мистецька освіта в Україні: теорія і практика / заг. ред. О. В. Михайличенко, редактор Г. Ю. Ніколаї. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. 255 с.
3. Митрофанов П. П. Политическая деятельность Иосифа II, её сторонники и её враги (1780–1790). СПб., 1907. 784 с.
4. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посібник. Київ : ТОВ «Інтерпроф», 2002. 270 с.
5. Aldrich, Putnam and Willi Apel. (1988). Trill, Harvard Dictionary of Music, 2nd edition by Willi Apel, Cambridge, Massachusetts, Belknap Press of Harvard University Press. 244 p.
6. Pietro Colletta, John A. Davis. The history of the kingdom of Naples. From the accession of Charles of Bourbon to the death of Ferdinand I. 2 Bände, Tauris, London, 2009. 706 p.

**Максим ПОГРІБНЯК,
Сергій ШЕВЧУК**

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ГЕОГРАФІЇ ДО ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У останні десятиріччя у вищій освіті багатьох країн відбулися кардинальні зміни, зумовлені процесами глобалізації, перетворенням університетської освіти з елітарної на масову, доступністю інформації завдяки розвитку сучасних інформаційних технологій, дистанційного навчання і, відповідно, втратою університетами своєї монополії на інформацію та знання. У нашій країні до названих тенденцій додалися також проблеми, пов'язані з постійним перманентним реформуванням системи вищої освіти, необґрунтованими освітніми реформами, стрімкою комерціалізацією освіти, зменшенням кількості абітурієнтів, а відтак – і здобувачів освіти, що є наслідком несприятливої демографічної ситуації [2]. Всі ці процеси повною мірою стосуються і підготовки фахівців з географії та спонукають до перегляду її змісту й результатів навчання, методик і технологій навчання, діючих освітніх програм і навчальних планів, до вивчення напрацьованого зарубіжного досвіду.

Вивчення території України є запорукою її територіальної цілісності, обороноздатності та економічної стабільності. Сьогодні, як ніколи, актуальним є підвищення якості вищої географічної освіти. Вирішення цієї проблеми пов'язане з